

"EYÜP'TE ÖNEMLİ BİR KÜLTÜR VARLIĞI; RAMİ KİŞİLERİ"

Araş. Gör. Dr. Sibel ONAT HATTAP – Araş. Gör. Nil KÖROĞLU

1966 yılında İstanbul'da doğdu. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Mimari Restorasyon Programı Araştırma Görevlisi olarak görev yapmakta. Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'ni bitirdi.(1987) Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Fakültesi Rölöve ve Restorasyon Ana Bilim Dalında Yüksek Lisansını tamamladı. (1990) Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Yapı Fiziği ve Malzeme Bilim Dalı'nda doktoraasını tamamladı.(2002)

Çeşitli sempozyum ve seminerlere katıldı. Özellikle malzeme ve koruma ile ilgili yayınlanmış makaleleri ve araştırmaları vardır. Koruyucu Performansı Test Cihazı üretmiştir ve cihaz ile malzemeleri atmosfer şartlarında deneylere tabi tutmuştur.

1977 yılında İstanbul'da doğdu. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Meslek Yüksekokulu Mimari Restorasyon Programı Araştırma Görevlisi olarak çalışmaktadır.

Yıldız Teknik Üniversitesi M.Y.O. Restorasyon Programı'nda önlisans,1997; Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi'nde lisans eğitim gördü, 2001. Yüksek Lisansını Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Fakültesi Bina Araştırma ve Planlama Bilim Dalı'nda tamamladı, Mart 2004. Çeşitli sempozyum ve seminerlere bildirileri ile katılmaktadır.

1. RAMİ (RAMİ ÇİFTLİĞİ)

KIŞLASI TARİHİ

Rami, İstanbul'un Bogaziçi'ne göre batı yakasında, Haliç'in güney kıyısında yer alan ve İstanbul'un fethinden sonra kurulan ilk Türk (Osmanlı) – Müslüman yerleşmesi olan Eyüp'ün bir alt yerleşme birimidir (Resim 1-2).

Semt adını daha önce burada bulunan, II. Mustafa'nın saltanatının son dönemlerinde veziriazam olan Rami Mehmet Paşa⁽¹⁾'ya ait olan Rami Çiftliği'nden almıştır.

Osmanlı Devletinin son dönemlerinde ve özellikle askeri konularda batı üstünlüğünün hissedilmesi nedeniyle Avrupa yaştısına duyulan ilgi, XVIII. yüzyıl boyunca öncelikle sanatta ve saray çevrelerinin yaşamında Batı etkisinin başlamasına neden olmuş ve bu etki XIX. yüzyılda giderek kuvvetlenmiş, Avrupa kültür ve düşüncesi Osmanlı kültürüne tesir etmeye başlamıştır. Batılılaşma hareketlerinin bir parçası olarak ordunun da yeniden yapılaşması girişimleri kapsamında, batılılaşma kavramı yeni bir dünya görüşü olarak ele alınıp, özellikle askeri alanda III. Selim (1789-1807) ve II. Mahmud (1808-1839) gibi "yeniliğe dönük padişahlar" tarafından, Batı'dan esinlenme çalışmaları kapsamında büyük kışla yapıları inşa edilmeye başlanmıştır.

İstanbul'da 18.ve 19.yy'larda yapılmış olan 13 adet kışla binası bulunmaktadır. Bunlardan Selimiye Kışlası günümüze özgün işlevini sürdürerek gelebilmiş, Taksim ve Tophane Kışlaları tamamen ortadan kalkmış ve geri kalan yapılar ise fonksiyon değiştirerek günümüze ulaşmıştır. Bunlardan Taşkışla, Gümüşsuyu Kışlası ve Davutpaşa Kışlası eğitim yapıları olarak, oldukça harap durumda olan Rami Kışlası ise kuru gıda toptancıları tarafından kullanılmaktadır.

Rami Paşa Çiftliği'nin belli bir bölümünün üzerine, "Rami Kışlası" ya da

Resim-1 Eyüp Senti ve yakın çevresini gösterir harita

Resim-2 Rami Kışlası ve yakın çevresi

arşiv kayıtlarındaki adıyla "Rami Çiftliği Kışlası", ilk kez II. Mustafa (1757-1774) tarafından yaptırılmış ve II. Mahmud döneminde (1808-1839) yeniçeri ocağının kaldırılmasından hemen sonra 1826-1828 tarihleri arasında Asakir-i Mansure-i Muhammediye için yenilenmiştir. Bu sırada bir askeri hastane, un değirmeni ve fırını, bir cami ve kışla dışına bir de hamam yaptırılmıştır. Bugün bunlardan hiçbiri ayakta değildir. Kırım savaşı zamanında, Abdülmecid (1839-1861) tarafından karargah olarak kullanılmıştır.

Neoklasik üslupta yapılmış olan kışla, 19.yy'da İstanbul'da inşa edilen diğer kışla yapıları ile benzer plana sahip olup ortasındaki geniş avluyu saran kareye yakın dikdörtgen biçimli, tüm yapı boyunca devam eden bir koridor ve bu koridora açılan koğuş odalarından oluşmaktadır (Resim 4-5). 237m.'ye 302m. boyutlarında olan kışla ana girişe göre simetrik olarak tasarlanmıştır (Resim 3).

Kışlanın dört köşesinde iki katlı ve cepheden biraz daha taşkın olarak yapılmış olan mekanlardan cümle kapısının sağındaki köşe mekanı, yapıldığı dönemde hünkar köşkü olarak kullanılırken sonradan kışla kumandanına tahsil edilmiştir. Diğer üç köşede bulunan mekanlar ise subaylara

(1) Rami Mehmet Paşa (1654-1707), Osmanlı devlet adamı ve şairi.

Resim-3 Rami Kışlası planı

Resim-4 ;Rami Kışla Caddesi, Koğuş odaları (1970'lerde tespit çalışmaları kapsamında çekilmiş bir fotoğraf) Eyüp Belediyesi Arşivi

Resim-5 a,b, Rami Kışla Caddesi, Koğuş odaları (2004)

Resim-6 Rami Kışla Caddesi cephesi Subaylar Dairesi (1970'lerde tespit çalışmaları kapsamında çekilmiş bir fotoğraf)

Resim-7 Rami Kışla Caddesi cephesi Subaylar Dairesi (2004)

ayrılmıştır (Resim 6-7).

Rami Kışlası ve içinde barındırdığı binalar değişik dönemlerde pek çok onarım geçirmiştir. 1829-1831 tarihleri arasında kışlanın harap olan döşeme ve kapıları onarılmıştır. 1847-1851 tarihleri arasında kışla başka bir tamir daha geçirmiş ve dışında

(2) Eyice, S., (1994), "Cevri Kalfa Sübyan Mektebi", Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, cilt 2, sf: 423, İstanbul.

Resim-8 II. Mahmud Devri'nde yaptırılan fakat bugün mevcut olmayan hamam

Resim-9 Rami Kışla Caddesi'ndeki mermer kapı (1970'lerde tespit çalışmaları kapsamında çekilmiş bir fotoğraf)

Resim-10 Rami Kışla Caddesi'ndeki mermer kapı (2004)

bulunan hamamın onarımının yanında kışla içerisine ikinci bir hamam ilave edilmiştir (Resim 8). 1850 senesinde fırtına sebebi ile tahrip olan sancak kulesinin külahı yeniden yaptırılmıştır. Kışla

son olarak 1892'de Davutpaşa Kışlası ile birlikte onarılmıştır.

Kışlanın dört kapısı üzerine konmak üzere hazırlanan dört ayrı kitabe bugün mevcut değildir. 28 Mayıs 1927 tarih ve 1057 sayılı "Türkiye Cumhuriyeti dahilinde bulunan Bircümle Meban-i Resmîyye ve Milli-

ye üzerindeki tuğra ve methiyelerin kaldırılması"⁽²⁾ hakkındaki kanun'dan zarar görmüş yapılardan biri olan kışlanın dört kapısının üzerine konulmak amacı ile hazırlanan dört ayrı kitabe ve tuğralar bugün mevcut değildir (Resim 9-10).

2. RAMİ KIŞLASI'NIN BUGÜNKÜ KULLANIMI

Rami Kışlası'nda bulunan askerler 1960'lı yılların başında burayı Hazine'ye terk etmiştir. Kışla askerlerin terk etmesinden sonra uzun süre bakımsız kalmış ve kullanılmamıştır, sadece kışlanın, bahçesinde, gümrük arabaları durmuştur.

Haliç kıyısında, Unkapanı sahil şeridindeki toptancıların Cenevizli tüccarlara, Bizans'a uzanan bir geçmişi vardır. Bizans döneminde de, Osmanlı döneminde de, Cumhuriyet döneminde de İstanbul'u buradaki esnaf beslemiştir. Deniz yolu ile ulaşan kuru gıda maddeleri buradan İstanbul'a dağıtılmıştır. 1983'ten sonraki dönemde kışlanın bulunduğu alan 2 yıl süre için geçici olarak, kuru gıda toptancılarına tahsis edilmiştir. Rami'deki toptancılar çarşısı bugün harap halde olan kışla binasının arkasındaki geniş asker talim sahasının üzerine kuruludur. Her biri 150 metrekarelik tek katlı baraka dükkanlar olarak planlanmıştır. Çarşığı İstanbul Gıda Toptancıları Derneği idare etmektedir [1]. Bugün burada 1670 dükkan ve 1000'e yakın esnaf bulunmaktadır (Resim 13).

Resim-11 Kışla içerisinden bir fotoğraf (1970'lerde tespit çalışmaları kapsamında çekilmiş) Eyüp Belediyesi Arşivi

Resim-12 Kışla içerisinden bir fotoğraf

Resim-13 Kışla binasının hemen yanındaki İstanbul Gıda Toptancılar Merkezinin bugünkü durumu (2004)

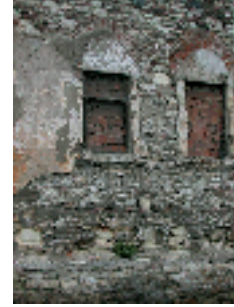

Bugün kışlanın dışına yaptırılan toptancılar haricinde de kışladan geriye kalan mekanların da üstü oluklu levhalarla kapatılıp, kapılar takılarak depo olarak kullanılmaktadır. Çoğunun girişine yeni saçaklar yapılmış ve duvarları sıvanmıştır. Bazı kapı ve pencere boşlukları kapatılmıştır. Kışlanın içindeki tarihi eseri işgal edenleri dernek esnaf sayısına dahil etmemekte ve onaylanamamaktadırlar. Uzun zamandır buradaki toptancılar tahliye edilmek istenmektedir. Bugünkü kullanımları da özellikle işgal edenler için tarihi eser koruma kavramı ile uyuşmamaktadır, diğerlerinin fotoğraflardan da görüleceği gibi tabela kirliliği ve eklentileri ile estetik olmayan bir görüntü yarattıkları aşikardır (Resim 14-15). Kartaltepe’de gösterilen 40’ar m² dükkanları olan ve 6-7 katlı mekana gitmeyi de istememekteler.

Kışlada şu anda çatı da olmadığı için kullanılmayan kısımlar ise terkedilmiş durumda ve insanların kötü kullanımı ile beraber atmosferik, biyolojik, fiziksel, kimyasal vb. etkiler altında her gün yok olmaya yüz tutmaktadır (Resim 16-18).

Bir süre önce bölgesel ölçekte kültürel-sosyal-sportif ihtiyaçları karşılayacak şekilde bu kompleksin yaşaması, korunması ve gelir getirmesi amacı ile ticaret, hizmet ve pansiyon türü konaklama fonksiyonlarını içeren proje yarışması sonucu İstanbul III numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulunun da onayı ile uygulama yapılmasına karar verilmiş ama bugüne kadar bir değişiklik olmamıştır. Bu nedenle Rami Kışlası aslına uygun olarak restore edilmeli ve öncelikle niteliksiz olan her eklenti ve etraftaki barakalar da temizlenerek hem esnafı hem de halkı memnun edecek şekilde Kışla kullanıma açılarak yine esnafa aynı fonksiyonla hizmetine devam etmelidir. Ortak mekanlar rekreasyon alanı olarak düzenlenmelidir. Böylece kuru gıda toptancıları da sağlıklı bir ortamda mimariyi bozmadan aynı hizmeti verebilecek ve belki çarşı ortamı da sağlanarak bir kültür varlığımız tekrar hayata kazandırılacaktır.*

Resim-14 Dükkanların önünde duran mallar ve tabela kirliliği ile oluşan görüntü (2004)

Resim-15 Tarihi Rami Kışlası katlıları ve yeni yerleşim yan yana (2004)

Resim-16 Kışla Binası içinde sonradan kapatılan orijinal pencere boşlukları (2004)

KAYNAKLAR

- 1.KARA, F. (1994), "Rami", Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Cilt 6 S:305-306, Kültür ve Tarih Vakfı Yayını, İstanbul.
- 2.KUBİLAY, A. Y. (1994), "Rami Kışlası" Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, cilt 6 s: 306, Kültür ve Tarih Vakfı Yayını, İstanbul.
- 3.EYİCE, S., (1994), "Cevri Kalfa Sübyan Mektebi", Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, cilt 2, s: 423, İstanbul.
- 4.İslam Ansiklopedisi, cilt 9, 623-624, M.E.B. Yayınları, İstanbul
- 5.HATTAP, O.,S., (2002), 'Doğal Taş Malzemelerin Performans Ölçümünde Deneysel Metot Araştırması', yayınlanmamış Doktora Tezi', MİSGSÜ, İstanbul.
6. TUĞLACI, P., (1981) 'Osmanlı Mimarlığında Batılılaşma dönemi ve Balyan Ailesi', İnkilap ve Aka Yayınevi, İstanbul.
7. BARİLLARİ, D.,(1997), 'İstanbul 1900:Art Nouveau Mimarisi ve İç Mekanları', İstanbul [1] www.milliyet.com.tr [2] www.eyüp-bld.com.tr [3] www.restorasyon.org

* Rami Kışlasıyla alakalı Başkanlık, Büyükşehir Belediyesi, Üniversiteler ve esnaflar ile koordineli bir şekilde çabalarımız sürmekte. İçimizi ferahlatacak gelişmeleri hem pratikte hemde yazınsal planda vermeyi temenni ediyoruz. (Yay. Notu)

Resim-17 Kışla duvarlarında orijinal bir Osmanlı Tuğlası (2004)

Resim-18 Kışlanın içinin günümüzdeki kullanımı (2004)

Resim-19 Kışlanın günümüzde kullanılan kapısı (2004)

